

ЗЕД-розрахунки через закордонні рахунки

Наш власник-нерезидент (юрособа) занепокоєна введеними в Україні обмеженнями на валютні розрахунки і бажає отримувати експортну виручку на себе (на свої банківські рахунки). І через свої рахунки за кордоном здійснювати розрахунки за імпортований нами товар. Чи можна так робити?

Дійсно, на час дії воєнного стану валютні розрахунки дещо обмежені. Так, купувати валюту, здійснювати транскордонний переказ валютних цінностей з України чи переказ коштів на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів, відкриті в банках-резидентах дозволено фактично тільки для операцій з купівлі товарів критичного імпорту ([п. 14 постанови НБУ від 24.02.2022 № 18](#)). Це, звісно, якщо не брати «спеціальні» випадки (для виконання зобов'язань, які забезпечені державною гарантією, для мобілізаційних потреб тощо).

Тож якщо імпортований товар не входить до переліку товарів критичного імпорту — то перерахувати оплату за нього поки що неможливо.

Довідково зазначимо, що Перелік товарів критичного імпорту затверджений [постановою КМУ від 24.02.2022 № 153](#). Цей Перелік постійно розширюється. Власне заінтересований суб'єкт сам може звернутися до того ж Мінекономіки з запитом / пропозиціями щодо розширення. Уряд та Мінекономіки досить швидко реагують.

Щодо запропонованої в питанні «схеми» розрахунку через закордонні рахунки материнської компанії. В принципі, це можливо. Але варто врахувати, що:

— **по-перше**, від «експортного» валютного нагляду в цьому випадку все одно не втекти. А зараз тимчасово валютний нагляд за експортно-імпортними операціями навпаки посилили (про що скажемо далі). Тому

до закінчення граничних строків розрахунків за операцією експорту валютна виручка все одно має потрапити на банківські рахунки в Україні. Інакше — пеня.

— **по-друге**, ваше підприємство (резидент) і материнська компанія (нерезидент) — це дві різні юридичні особи. Тому на всі ці «схеми» розрахунків потрібно буде укласти додаткові угоди.

Існує й такий варіант — безпосередньо ви (як юридична особа) можете відкрити собі банківський рахунок за кордоном. Наразі це не заборонено. Так, в [ч. 3 ст. 4 Закону про валюту](#)*

«Резиденти з урахуванням обмежень, визначених цим Законом та іншими законами України, мають право відкривати рахунки в іноземних фінансових установах та здійснювати через такі рахунки валютні операції».

* [Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 № 2473-VIII](#).

Податківці в листі ДПСУ від 11.12.2020 № 5137/ППК/99-00-07-07-02-06 зазначали, що нормами діючого законодавства **не передбачено** повідомлення податківців про відкриття юридичною

особою-резидентом України власних рахунків за кордоном та подання звітності за операціями з використання рахунків, відкритих у фінансових установах інших країн.

Але з можливістю здійснювати розрахунки з нерезидентами за операціями з експорту та імпорту не все так просто й однозначно.

В своїх роз'яснення податківці говорять про те, що через закордонні рахунки суб'єкт господарювання — резидент має право здійснювати розрахунки з нерезидентами за операціями з експорту та імпорту товарів (<https://kyiv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/565834.html>, <https://km.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/484485.html>). Аргументують вони це тим, що відповідно до *Закону про валюту* резиденти через закордонні рахунки мають право здійснювати валютні операції. А до валютних операцій, зокрема, відносяться і розрахунки за експорт/імпорт (п. 4 Положення № 2**). Жодних спеціальних дозволів або ліцензій від НБУ на це **не потрібно**.

** Положення про здійснення операцій з валютними цінностями, затверджене постановою Правління НБУ від 02.01.2019 № 2.

Тобто, фактично, це означає, що

експортна виручка може бути спочатку зарахована і на закордонний рахунок резидента України. І вона там може залишатися протягом певного часу.

Але якщо операція підлягає валютному нагляду (а щодо товарів — це всі операції, крім операцій, що не перевищують так званий незначний розмір в 400 000), то в **будь-якому випадку** до закінчення граничних строків розрахунків, експортна виручка має потрапити в **Україну** (зарахована на банківські рахунки України) (п. 23 Положення № 5***).

*** Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті, затверджене постановою Правління НБУ від 02.01.2019 р. № 5.

Важливо! Для запобігання виведенню капіталу Нацбанком тимчасово **скорочено** граничні строки розрахунків за експортно-імпортними операціями з 365 до 90 календарних днів. Ці нові строки стосуються операцій здійснених з 5 квітня 2022 року (зміни, передбачені постановою НБУ від 04.04.2022 № 68). Нагадаємо, що для експорту відлік цього строку розпочинається з дати митного оформлення (виписки вивізної вантажної митної декларації) продукції, що експортується.

Тобто експортна виручка до закінчення граничних строків розрахунків, тобто фактично майже 90 днів, може знаходитися на закордонних рахунках підприємства. Але не пізніше 90-дня (для операцій до 5 квітня — 365 днів) вона має потрапити в Україну.

Якщо попередньо виручка була зарахована на закордонний рахунок підприємства, то для зняття операції з валютного контролю, банку необхідно буде також надати довідку іноземного банку, яка підтвердить зарахування коштів від нерезидента за товар.

А чи можна цією виручкою (яка «зайшла» на закордонний рахунок) одразу розрахуватися за імпорт (без «заведення» коштів) спочатку в Україну?

Тут все **не зовсім однозначно**. З одного боку податківці, як ми зазначали вище, підтверджують те, що розрахунки за імпорт теж можна здійснювати безпосередньо з закордонного рахунку. Тобто це означає, що оплату нерезиденту можна здійснювати напряду через закордонний рахунок. В такому разі операція випадає з під імпортного валютного нагляду (адже він здійснюється у разі перерахування «попередньої оплати» за товар, здійсненої з банківських рахунків України). За такого підходу схема здійснення розрахунків за експортно-імпортними операціями через закордонні розрахунки цілком можлива. Єдине, що не пізніше 90 дня з дати експорту, експортна виручка все одно має бути зарахована на банківські рахунки в Україні.

Але! З іншого боку, *податківці у листі від 25.07.2019 № 3461/ППК/20-40-14-06-11*, посилаючись на те, що:

(1) розрахунки за ЗЕД-операціями здійснюються виключно **через банки** ([ч. 1 ст. 7 Закону про валюту](#), [п. 31 Положення № 2](#), [п. 16 Положення № 5](#));

(2) а **банк** відповідно до [ст. 2 Закону України від 07.12.2000 № 2121-III «Про банки і банківську діяльність»](#) — це юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків, робили висновок, що операції з імпорту товарів передбачають здійснення резидентом платежу (списання коштів з рахунку клієнта) саме за участю банків України. Отже, податківці фактично говорять, що кошти за імпорт все одно мають «пройти» через банківські рахунки України.

Отже, щодо можливості розрахунків за імпорт безпосередньо з закордонного рахунку (без попереднього «проведення» цих коштів через банківські рахунки) законодавство не досить врегульовано. І ризики в таких операціях є (зважаючи на величезний штраф з [п. 4 ст. 14 Закону про валюту](#)).